

En dan kan het zeer wel zijn, dat het gegeven onderwijs bedenking bij hem werkt of vindt, en erger.

Maar dan behoort hij daarover met dien Hoogleraar te spreken, en wanneer het dan verder noodig blijkt, zijne bezwaren in te dienen bij het Curatorium, dat er dan over handelen moet, en zoo hij daarbij geene bevrediging vindt, de zaak aanbrengen bij de e.v. Generale Synode, zonder er dan over te schrijven in de bladen. En allermintst mag hij met voorbijgang van dat alles maar dadelijk zijne verdenking („lettende op de huidige kerkelijke geschillen onder ons... niet zonder zorg“) publiceren, en dat zonder enig bewijs, laat staan behoorlijk geargumenteerde betoog.

Heeft deze Curator van de Theologische School dan geen bezwaar ingediend bij Prof. Schilder?

Neen.

Heeft hij ook geen gemotiveerd, goed geargumenteerde bezwaarschrift ingediend bij het Curatorium?

Neen.

Integendeel.

In het Curatorenverslag van de Theologische School, dat vóór enkele maanden uitkwam, lezen wij in art. 15 van de vergadering op 4 en 5 Juli j.l.: „Aan de Hoogleraren wordt medegedeeld, dat de verslagen aangaande college- en examenbezoek, door de curatoren in het afgelopen schooljaar gebracht, en waarover in comitévergadering is gerapporteerd, tot groote voldoening en tevredenheid der curatoren hebben gestrekt“, blz. 34. Tot die Curatoren behoort ook Dr. W. A. van Es.

Hij is lid zelfs van het moderamen.

Hij was ook op deze vergadering, en ook ter genoemde comitévergadering, aanwezig.

Sedert die vergadering en verklaring is door Prof. Schilder niet anders geschreven, dan wat van hem toen ook al bekend was.

Curator Dr. W. A. van Es beroept zich trouwens ook niet op latere schriften van Prof. Schilder. Hij noemt zelfs geene enkele plaats. Het is maar eene uiting van verdenking zonder eenige de minste bewijsvoering.

Zoo iets schijnt tegenwoordig in de mode te zijn.

Beschuldigen, maar met ter zijde lating van behoorlijke, nauwkeurige, strikte bewijsvoering.

Groote woorden. Omsluitende woorden. Halve aanwijzingen. Doorzichtige aanduidingen, maar niet zoo concreet, dat men er houvast aan heeft. De schrijver zorgt zich buiten schot te houden. En geene degelijke argumentatie.

Hoe dit zijn moge, wanneer Curator Dr. W. A. van Es na de Curatorenvergadering en na (ook) zijne verklaring van 4 en 5 Juli j.l., bedenking en verdenking tegen Prof. Schilder gekregen had, zou hij het nog niet op deze wijze hebben mogen publiceren, zonder eerst Prof. Schilder en het Curatorium der Theologische School er behoorlijk mede in kennis gesteld, en samenspreking er over gevraagd en gehad te hebben.

Hij is toch Curator van de Theologische School met hare Hoogleraren, tot wie Prof. Schilder behoort.

Vreemd doen daarom van eenen Curator van de Theologische School.

Veroordeelenswaardig doen van dezen Curator.

Heel ander doen dan hij als Curator der Vrije Universiteit ten aanzien van hare Hoogleraren betracht.

S. GREIJNDANUS.

Over hiërarchie.

In zijne artikelen De drieërlei macht schrijft Prof. Dr. H. H. Kuyper in „De Heraut“ van 25 Dec. j.l.: „En is het vaststellen van zulk een Kerkenorde, die heel het kerkelijk leven regelt, en waaraan alle kerken gebonden zijn, dan niet een uitoefening van de regeermacht, die aan de meerdere vergaderingen toekomt. Een regeermacht, die niets met hiërarchie te maken heeft, omdat die Kerkenorde niet van boven af aan de kerken opgelegd is, maar door de kerken zelf in Synode samengekomen, wordt vastgesteld“.

Merkwaardige uitspraak in meer dan één opzicht. Vooreerst omdat hiernede toegegeven wordt, dat dus de overeenkomst der kerken, die vastgelegd wordt in de kerkenorde, de grondslag van de regeermacht der meerdere vergaderingen is.

Daarom hebben de meerdere vergaderingen zich ook aan die kerkenorde, zoolang zij niet gewijzigd is, in de uitoefening harer regeermacht te houden, zonder zich daarbuiten vrijheden te veroorloven naar dit of dat geval in vroeger tijden.

Maar merkwaardig is deze uitspraak vooral om de motiveering, waarom in dergelijk geval er niet van hiërarchie gesproken kan worden: omdat die kerkenorde niet van boven af aan de kerken opgelegd is, maar door de kerken zelf in Synode samengekomen, wordt vastgesteld.

Dus: de eenstemmige vaststelling sluit hiërarchie uit. Hiërarchie zit dus niet in den aard van bepalingen, in de wijze van uitoefening van regeermacht, in de onderlinge ordening van ambtsdragers, maar in de wijze, waarop eenig kerkelijk regeerstelsel in werking is gekomen.

Welk stelsel van kerkregering men ook aanvaarde, als het maar door de kerken in Synode samengekomen, is vastgesteld, dan is het deswege niet hiërarchisch.

Maar hoe nu in de vroege eeuwen het pauselijk stelsel van kerkregering moge zijn opgekomen, thans, en reeds eeuwen, wordt dit stelsel dan toch wel door allen, die tot de Roomsche kerk behooren, gewild, ambtsdragers, en, zooals men daar spreekt, „leeken“.

Dat pauselijke stelsel zal daarom ook moeilijk meer hiërarchisch genoemd mogen worden.

Natuurlijk zijn er in de Roomsche kerk wel, die dit of dat wat anders wilden hebben. Maar waar zijn de

zulk niet. Dat kan hier geene verandering van algemeene aanvaarding van, en instemming met, het pauselijk stelsel van kerkregering, in de Roomsche kerk geven.

En bij de Hervormde Kerk is het stelsel van hare regeering wel door Koning Willem I opgelegd. Maar daarna als telkens en telkens weer door de machthebbers in die kerk aanvaard. Velen willen wel wat anders, het is zoo. Doch wanneer het er dan op aankomt, om eenige verandering in dat regeerstelsel te brengen, dan kiest toch de meerderheid telkens weer voor het bestaande, ook nog weer in het jaar 1838.

Met het oog daarop zal dan ook het Synodaal bestuur der Hervormde Kerk bezwaarlijk meer hiërarchisch genoemd kunnen worden.

De fout in de redeneering van het medegedeelde citaat is, dat voorbijgezien is, dat de kerk niet van menschen is, maar van Christus, en van Hem alleen. Hij stelt de ambten in, en bepaalt de macht der ambten. En geen mensch heeft dienaangaande iets te bepalen, ook de kerken te zamen, in Synode samengekomen, niet. En elke regeling van die ambtsmacht, die aan haar meer macht, en hooger gezag, toekent, dan Christus er aan verbond, is hiërarchie, ook al is die regeling gemaakt door de kerken zelve in Synode samengekomen. Evenzoo is hiërarchie elke machtsuivering van eenig ambt, buiten de door Christus gestelde grenzen of perken.

De eenstemmigheid van alle kerken, de vaststelling door eene Synode, heeft hier niets te beteken. Het komt er maar alleen op aan, welke ambten Christus ingesteld heeft, en welke macht Hij aan die ambten verleend heeft.

En elk gaan daarbuiten, om over de door Christus gestelde grenzen heen, en als boven de door Hem verleende maat, ambtsmacht uit te oefenen, door wien ook, of door welke meerdere vergadering, al is het ook door eene Synode, en al gebeurt het volgens eene door de kerken in Synode samengekomen vastgestelde regeling, is hiërarchie, en daarom te verwerpen.

De vraag is niet: wat hebben menschen verordend. Ook niet: hebben de kerken in Synode samengekomen, het vastgesteld.

Maar dit is de vraag: is het overeenkomstig de instelling van Christus.

Dat geldt ook ten aanzien der meerdere vergaderingen. Voor hoever heeft Christus die ingesteld of in Zijn Woord doen aanwijzen.

En welke macht heeft Hij aan haar gegeven. Eene eigene, zelfstandige, van de kerken onafhankelijke, boven de kerkeraden staande, en autoritatief hun gebiedende, macht?

Zoo ja, laat men dit dan degelijk en duidelijk bewijzen uit de Heilige Schrift.

S. GREIJNDANUS.

Hulp opleiding predikant Argentinië.

De oproep in het vorige nummer bleef niet onbeantwoord. Per girobiljet no. 45 kwam namelijk onder meer een gift van f1,— binnen, afkomstig van D. K. te K. en bestemd voor hulp opleiding predikant Argentinië. Den gever hartelijk dank!

We herinneren nog even aan het gironummer van prof. Schilder: 127278.

L. DOEKES.

De Groote Catechismus van Zacharias Ursinus. (XVIII.)

187. Wat verbiedt het?

Alle verachting, verbastering en eigenwillige belemmering van den dienst (der Kerk).

188. Waarom wil God, dat een zekere tijd bestemd wordt voor den dienst der Kerk?

Ten eerste, wegens onze zwakheid, daar wij ons anders zelden aan de overdenking van Goddelijke zaken geheel zouden overgeven.

Ten tweede, opdat zij van hun arbeid zouden rusten, die onder de macht van vreemden staan.

189. Waarom had God onder het volk van Israël den zevenden dag voor Zijn dienst bestemd?

Omdat Hij op den zevenden dag opgehouden had van 't werk der schepping.

Dientengevolge wilde Hij, door de heiliging van dezen dag, Zijn volk leeren, dat ook zij van hun werken, d.i. van hun zonden, zouden aflaten, en zich aan de overweging van de Goddelijke werken zouden overgeven.

190. Zijn wij ook aan den zevenden dag gebonden?

Neen, wij niet; omdat Christus door Zijn komst de Mozaïsche ceremoniën heeft afgeschaft. Maar wij moeten zooveel in ons vermogen is¹⁾, den tijd en de orde in den (openbaren) eeredienst, als noodzakelijke kerkelijke verordening, onderhouden, zonder evenwel te gelooven, dat deze tot den dienst van God behoort²⁾.

R.

G. B.

1) pro virili.

2) Absque tamen divini cultus opinione. Ursinus was evenals Calvijn van oordeel, dat de N.T.sche Gemeente niet door God zelf gebonden is aan het onderhouden van een bepaalden dag (den Zondag).

In zijn *Explicatio catechetica*, waaruit het z.g. „Schatboek“ is voortgekomen, merkt Ursinus o.a. op (Opera, I, kol. 369 v.v.): „Hoewel de ceremoniële sabbath in het Nieuwe Testament afgeschaft is, blijft de morele sabbath tot op heden van kracht en heeft ook op ons betrekking, evenzoo 't karakter van de ceremoniële sabbath, in zooverre als een zekere tijd aan den dienst (der Kerk) moet toegewezen worden.“

Want thans is in de Christelijke Kerk niet minder dan eertijds in de Joodsche een zekere dag noodig, waarop het Woord Gods onderwezen en de sacramenten in het openbaar bediend moeten worden. Ondertusschen zijn wij niet verbonden om den Donderdag, den Zaterdag of den Woensdag of zekeren anderen dag te houden.

De Apostolische Kerk heeft daarom, om zich van de Joodsche synagoge te onderscheiden, naar de vrijheid haar door

Christus gegeven, voor den zevenden dag den eersten verkozen, wegens een deugdelijke oorzaak, omdat n.l. op dien dag de opstanding van Christus geschied is, door welke de geestelijke en innerlijke sabbath in ons begonnen wordt. In het kort, wij zijn aan den sabbath gebonden, ten aanzien van zijn zedelijk karakter, en ten aanzien van zijn ceremoniële karakter in het algemeen, maar niet in het bijzonder, dat is, wij moeten een of anderen dag hebben, waarop door de Kerk onderwijst wordt gegeven, en de sacramenten worden bediend, maar wij zijn niet gebonden aan een bepaalden (vasten) dag.“

Evenzoo oordeelt ook Calvijn in zijn Catechismus (Zondag 26 en 27).

Nadat hij aangewezen heeft dat het vierde gebod is afgeschaft, voor zoover het ceremoniël is, omdat wij de vervulling in Jezus Christus bezitten, stelt hij de vraag: „Wat blijft er dan voor ons over?“ en antwoordt daarop: „Wij moeten de in de kerk geldende orde in acht nemen, n.l. luisteren naar het Woord des Heeren en deelnemen aan de algemeene geboden en de sacramenten, en de geestelijke orde, die onder de geloovigen geldt, niet overtreden.“

De Wederdoopers gingen in de dagen van Calvijn en Ursinus zóóver, dat zij alle onderscheid tusschen de dagen der week veroordeelden. Zij beriepen zich op Col. 2:16, Gal. 4:10, Rom. 14:6. Hierteegenover merkt Ursinus o.a. op, dat de Kerk den eersten dag niet onderhoudt z.a. Israël den zevenden dag onderhield. De Kerk heeft den eersten dag gekozen, niet omdat het noodzakelijk was den dag te nemen, noch omdat God dezen dag bevolen heeft, maar de Kerk heeft in vrijheid gekozen, onder de leiding van Gods voorzichtigheid.

Zijn doel niet bereikt.

Jan Knappe: Het gevecht op de ladder. — Uitg. Bosch en Keuning N.V., Baarn.

In zijn vorigen roman teekende Knappe een droevig crisisgeval. Het bezwaar tegen zijn boek ingebracht was vooral, dat hij zijn gegeven te veel losliet, om zich te wijden aan allerlei, weliswaar dikwijls interessante, maar toch in den roman niet noodzakelijke bijkomstigheden. Opvallend was in dit boek ook de waardeerende belangstelling voor den ambtenaar, die soms zoo groot was, dat het verhaal er onder leed.

Het is daarom geen slechte gedachte van den schrijver geweest, eens een heel boek te wijden aan het ambtenarenleven, voor de meesten een onbekend terrein. Hoewel het verhaal speelt in de oorlogsjaren, is het geen crisisroman die hier gegeven wordt. Hierin verschilt het nieuwe boek dus van het vorige, maar niet alleen hierin. Openbaarde zich de plaats van handeling vroeger door het Flakkeesche dialect, nu wordt het Hollandsch alleen gebruikt. Geen streekroman meer dus, maar een geschiedenis die zich overal zou kunnen afspelen.

Men heeft wel eens beweerd, dat de strijd om een maatschappelijke betrekking het zwaarst gevoerd wordt op de laagste treden van de ladder. Is iemand eenmaal eenige sporten omhoog geklimmen, dan ontmoet hij minder tegenstand en zal hooger stijgen minder bemoeijeld worden. „Het gevecht op de ladder“ zou dan echter een buitengewoon bittere worsteling moeten beschrijven, daar de onderste treden van de maatschappelijke dorpsladder hier in het geding zijn. Zoo heel erg heeft de auteur het echter, gelukkig, niet gemaakt.

Een pienter arbeidersjongetje, geprotegeerd door den bovenmeester, gaat in plaats van naar het land, ter secretarie. Daar komt hij in aanraking met verschillende machten, die hem in den weg treden als hij tracht snel naar boven te komen. Domme boerenwethouders zien in hem niet een knappen ambtenaar, maar het arbeiderskind dat klein gehouden moet worden. Hij bemerkt, dat geld en familierelatie meer beteekenen dan scherp verstand alleen. Als hij het tegen een verstandelijk met hem gelijkstaand iemand moet afleggen omdat diens kruiwagen beter is, laat hij zich verleiden tot een onverstandige daad. De klacht van onrechtvaardigheid ter hoogster instantie ingediend, wordt langs hiërarchische weg op hem zelf gewroken.

Onder wijze leiding van den meester, moet hij leeren geduldig te wachten, tot hij zijn voet kan zetten op de onderste sport.

De opzet is, zooals men ziet, zeer eenvoudig, veel handeling omvat hij niet. Alles moet afhangen van de karakterteekening der handelende personen en van de compositie. En juist deze beide zijn niet de sterkste zijden van het talent van den schrijver.

In een woord vooraf verdedigt hij zich tegen uitgebrachte beschuldigingen dat hij in zijn vorig boek met zijn romanfiguren levende personen op het oog zou gehad hebben. Hij ontkent dit ten sterkste, zoowel voor het vorige, als bij voorbaat voor dit boek. Ik geloof het gaarne en heb er nooit aan getwijfeld, maar het „geval“ van den vorigen roman leek mij te weinig logemaakt van een werkelijk voorgekomen geschiedenis, zoodat het mij niet verbaast, dat Flakkeers er bekende personen in zagen. In den nieuwen roman komen soortgelijke figuren voor: een goedge, zich niet zoo heel druk makende burgemeester, een overspannen secretaris, die dikwijls heel scherp is in zijn uitingen, maar een zeer goed hart blijkt te hebben, en domme boerenwethouders, die elke uitgave voor arme menschen als weggegooid geld beschouwen. Het lijken meer typen, dan door de fantasie tot leven gewekte personen, zij worden

meer besc
verloonen
bloed, wie
geestelijk
mist, die
leven met
bleeke fig
van zaken
meente-pol
niet symp
beharliging
ambtenare
levend van
de maatsc
innerlijke
tot dwars
De hard
heden van
naar, met
burgemees
De ambter
op te stok
heer, die
om den a
te zellen.
slotte de
behelp va
ven, die
Door de
onderlinge
daar de h
grond gec
arme, kna
om zich
veel uit l
Enkele
het leven
maar goe
wars van
plichtsbel
der en d
leerden z
aan de mi
Het eer
gische bes
wachtinge
schrijver
de mense
dat hij v
Hij schre
dorpsche
waarnem
den ver
over het
Gron.

Een va
niet in d
den. Des
psychisel
op opper
„De Pre
verdrong
(Hoofdst
schrijver
volkskun
later ook
van het
den oud
maand t
stond o
Gemser
koning I
toestand
toe, doe
herder,
Wat was
dom? N
De oud
voorzich
Waar
goed als
In de
maken
Deze we
1. Gel
zoals
2. Gel
b.v. tijd
3. Gel
ten b.v.
heeft.
4. Gel
en geta
5. Gel
betreffe
Van
stracte
is gema